

Crna Gora
Skupština Crne Gore
Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje
Broj 00-63-10/23-
Podgorica, 07. april 2023. godine

Na osnovu člana 73 stav 5 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore, sa 33. sjednice održane 03. februara i 34. sjednice održane 03. marta i 07. aprila 2023. godine podnosi

IZVJEŠTAJ SA KONSULTATIVNOG SASLUŠANJA

Ane Novaković Đurović, ministarke ekologije, prostornog planiranja i urbanizma na temu „Stanje u oblasti prostornog planiranja - priprema Prostornog plana Crne Gore“

I Na osnovu člana 73 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje je, na 25. sjednici, održanoj 17. novembra, na Inicijativu poslanika dr Dejana Đurovića, broj 00-63-10/22-40, sa sedam glasova „ZA“ odlučio da održi konsultativno saslušanje Ane Novaković Đurović, ministarke ekologije, prostornog planiranja i urbanizma na temu „Stanje u oblasti prostornog planiranja - priprema Prostornog plana Crne Gore“.

Odbor je odlučio da, pored ministarke Novaković Đurović, na sjednicu pozove i: mr Ervina Ibrahimovića, potpredsjednika Vlade Crne Gore za regionalni razvoj i ministra kapitalnih investicija, Vladimira Jokovića, potpredsjednika Vlade Crne Gore za ekonomski sistem i ministra poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, mr Aleksandra Damjanovića, ministra finansija, Gorana Đurovića, ministra ekonomskog razvoja i turizma, Mladena Mikijelja, direktora JP „Morsko dobro“, Milutina Đukanovića, predsjednika Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore, Svetlanu Jovanović, rukovoditeljku izrade Prostornog plana Crne Gore i dr Svetislava Popovića, predsjednika Savjeta za reviziju planskih dokumenata.

Saslušanju su prisustvovali i: Marina Izgarević Pavićević, v.d. generalne direktorice Direktorata za planiranje prostora i informacione sisteme u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma; Aleksandra Slavuljica-Gardašević, generalna direktorica Direktorata za razvojne politike u turizmu u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma; Olivera Popović-Blagojević, v.d. generalne direktorice Direktorata za investicije i razvoj konkurentnosti u turizmu u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma; Miloš Medenica, državni sekretar u Ministarstvu finansija; Snežana Remiković, Uprava za statistiku; Miroslav Mašić, direktor Direktorata za putnu infrastrukturu u Ministarstvu kapitalnih investicija; Sanja Pavićević, direktorica Direktorata za energetiku u Ministarstvu kapitalnih investicija; Vera Keljanović, direktorica Direktorata za geologiju i rudarstvo u Ministarstvu kapitalnih investicija; Ljubinka Ivanović, direktorica Direktorata za kapitalne i IPA projekte u Ministarstvu kapitalnih investicija; Dragan

Otašević, generalni direktor Direktorata za šumarstvo u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ranko Kankaraš, načelnik Direkcije za šumarstvo Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Milutin Đukanović, predsjednik Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore; Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore; dr Svetislav Popović, predsjednik Savjeta za reviziju planskih dokumenata.

II Poslanik dr Dejan Đurović, podnosilac Inicijative za konsultativno saslušanje, dao je uvodno obrazloženje i saopštio razloge za podnošenje iste. Istakao je da je Prostorni plan, nakon Ustava Crne Gore, najvažniji akt i hijerarhijski najznačajni planski dokument. Konstatovao je da je neodazivanje na poziv za konsultativno saslušanje od strane pojedinih ministara pokazatelj da se za planiranje prostora ne iskazuje dovoljno interesovanje kakvo bi akt ovakve važnosti trebalo da zaslužuje. Naveo je da su u dosadašnjem radu na ovom aktu veći stepen zainteresovanosti za isti su iskazali predstavnici privatnog sektora u odnosu na državne institucije. Poslanik Đurović je konstatovao da će se Prostornim planom definisati opšti i posebni principi i ciljevi prostornog razvoja, posebni ciljevi za područja, kao i strateško opredjeljenje države u narednih 20 godina. Istakao je da je za pripremu Prostornog plana opredijeljeno 500.000€. Ukazao je na značajno kašnjenje izrade Prostornog plana, dovodeći u pitanje opravdanost planirane dinamike. Upoznao je da je Koncept Prostornog plana prvobitno dobio negativno mišljenje od strane Savjeta za reviziju planskih dokumenata. Informisao je da je saslušanje održano u cilju podsticanja institucija da daju svoj doprinos pripremi Prostornog plana i naglasio važnost uključivanja u ovaj proces svih institucija, organizacija i subjekata koji se bave razvojem i planiranjem. Poslanik Đurović je izrazio mišljenje da bi izradi Prostornog plana trebalo da prethodi priprema i donošenje zakonske regulative na osnovu koje bi se ovaj proces dalje i odvijao. Ukazao je na neophodnost definisanja prioriteta, naročito u dijelu koji se odnosi na izgradnju brzih saobraćajnica, završetak auto-puta, otklanjanja konflikata u prostoru, navodeći kao primjere brojne projekte koji se sprovode bez urbanističko-tehničkih uslova, kao i na potrebu da se definiše da li će turizam i dalje biti najvažnija privredna grana ili se razmišlja o diverzifikaciji iste. Mišljenja je da je neophodno dobiti i ulazne podatke koji se odnose na sektor energetike, naročito energetske efikasnost, kako bi se podaci i planski razradili.

Ana Novaković Đurović, ministarka ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, govoreći na temu saslušanja, podsjetila je na aktivnosti koje je Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma realizovalo u prethodnom periodu, a u cilju pripreme Prostornog plana Crne Gore. Upoznala je Odbor sa statusom izrade zakonskih akata iz ove oblasti, koji su u finalnoj fazi. Pozvala je na veću uključenost javnosti i institucija u proces izrade Prostornog plana. Podsjetila je da Koncept Plana prvobitno nije odobren od strane Savjeta za reviziju, čime se ukazuje na posvećenost Savjeta za reviziju i tima za izradu Prostornog plana i informisala da je Plan trenutno u konsultativnom procesu zainteresovane javnosti. Ministarka je navela da je, s obzirom da se prostor integriše u sve druge sektore, od velike važnosti bilo revidiranje 21 bazne studije koje su polazna osnova za izradu Koncepta Prostornog plana. Ukazala je da je Koncept prvi korak, nakon čega će

uslijediti Nacrt, za koji će se sprovesti javna rasprava, nakon čega će se utvrditi predlog prostornog plana. Saopštila je da je planirano da se predlog prostornog plana utvrdi do oktobra 2023. godine, informisala da je Ministarstvo u konsultativnom procesu sa Privrednom komorom i da se, shodno tome, organizuju okrugli stolovi. Obavijestila je da Koncept sadrži tri scenarija, i to: nastavak trenda intenzivnog razvoja i istog nivoa zaštite prostora, sa maksimalnim fokusom na turizam u primorskom regionu i planinskim centrima, na korišćenje poljoprivrednog i šumskog zemljišta i negativnim uticajem na životnu sredinu, demografski razvoj bi bio koncentrisan u Glavnom gradu, dok bi se migracije nastavile; restriktivni scenario – intenzivna zaštita i smanjen obim razvoja kojim bi se maksimalno štitio prostor, zaštita prirode i životne sredine, uz zabranu određenih aktivnosti što bi dovelo ograničenost u razvoju, gradnja po visokim standardima energetske efikasnosti, policentrični razvoj – jednako važan u svim djelovima Crne Gore, ekonomski rast bi bio podređen, i na kraju scenario održivog razvoja na temelju zelene ekonomije, diverzifikovanje privrede koje nameće globalna ekonomija, balans razvoja i zaštite, ulganje u različite sfere privrede. Istakla je da se nakon analize argumenata „za“ i „protiv“ za navedena scenarija, scenario održivog razvoja čini najprihvatljivijim ali da će se konačan izbor scenarija definisati nakon konsultacija šire stručne javnosti, građana i institucija. Upoznala je da su do danas dobili osam primjedbi koji se odnose na individualne zahtjeve vezano za planiranje prostora.

Aleksandra Slavuljica Gardašević, generalna direktorica Direktorata za razvojne politike u turizmu u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma, upoznala je sa aktivnostima na izradi Strategije razvoja turizma za period 2022-2025. Tokom izrade Strategije konsultovali su se za timom za pripremu Prostornog plana. Definisali su strateške ciljeve za šta je potrebno da se turističke destinacije prepoznaju u prostoru. Upoznala je sa definisanjem turističkih klastera. Istakla je da turizam učestvuje sa 25-30% u ukupnom državnom BDP-u.

Miroslav Mašić, direktor Direktorata za putnu infrastrukturu u Ministarstvu kapitalnih investicija, predstavio je aktivnosti Ministarstva koje se odnose na dostavljanje podataka vezanih za saobraćaj i putnu infrastrukturu timu za pripremu Prostornog plana.

Sanja Pavićević, direktorica u Direktoratu za energetiku u Ministarstvu kapitalnih investicija, obavijestila je da su dostavili sve ulazne podatke sa kojima su raspolagali u tom trenutku, a bili su potrebni za pripremu baznih studija. Navela je da je cilj da se dobije kvalitetni dokument i radi na inoviranju rješenja u oblasti energetske efikasnosti uz podršku scenariju održivog razvoja. Ukazala je da je potrebno poštovati Nacionalni energetske klimatski paket prilikom definisanja prioriteta i definisati budući status TE „Pljevlja“. Naglasila je da problem zagađenja vazduha nije evidentiran samo u Pljevljima već i u drugim opštinama u Crnoj Gori.

Miloš Medenica, državni sekretar u Ministarstvu finansija, upoznao je da Uprava za katastar i državnu imovinu i Uprava za statistiku sarađuju sa Ministarstvom ekologije, prostornog planiranja i urbanizma. Informisao je da su dostavili sve snimke, dokumentaciju, katastarske podloge i sve potrebne podatke neophodne za pripremu Prostornog plana. Konstatovao je da bi popis stanovništva bio dobar ulazni podatak za

izradu Prostornog plana i zaključio da je Zakon o infrastrukturi prostornih podataka izuzetno koristan u pripremi Prostornog plana.

Snežana Remiković iz Uprave za statistiku ukazala je da je popis stanovništva izuzetno važan za pripremu Prostornog plana. Istakla je da su objektivne okolnosti dovele do odlaganja popisa, navela da je rok za sprovođenje istog kraj godine i ukazala da se ovakav rok ne uklapa u dinamiku izrade Prostornog plana. Istakla je važnost korišćenja ažuriranih podataka, koji su predstavljeni u analizi postojećeg stanja, prilikom pripreme Prostornog plana.

Milutin Đukanović, predsjednik Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore, predstavio je značaj Prostornog plana kao dokumenta koji strateški opredjeljuje razvoj države. Istakao je da Prostorni plan donosi određene barijere i da je isti u tom segmentu potrebno unaprijediti. Govoreći o problemima Zapadnog Balkana naveo je da su to: neadekvatna zakonska regulativa, neažurirani registri, nedostatak stručnog kadra i ćutanje administracije. Saopštio je stav da je projekat „Briska gora“ poslužio u svrhu marketinga. Ukazao je na značaj projekta „Solari“ zbog sunčanih sati. Mišljenja je da je potrebno solarne objekte definisati kao „montažno-demontažne“ i uraditi realnu procjenu koliko dugo može raditi TE „Pljevlja“. Naglasio je važnost postojanja stalnog izvora proizvodne energije, upoznao da su u planu i gasne elektrane zaključio da je neophodno podržati energetska tranziciju.

Ranko Kankaraš, načelnik Direkcije za šumarstvo u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede ukazao je na značaj očuvanja i unapređenja šuma, poštovanje potpisanih sporazuma i značaj ekosistemskih usluga. Ukazao da su velike prijetnje šumski požari i klimatske promjene što će za posljedicu imati velike gubitke šumskog fonda. Prostorni plan mora dati rješenje ovih problema i način očuvanja šumskih resursa. Dosadašnja praksa je bila da koridori dalekovoda i hidrocentrala idu kroz šumu što je nedopustivo jer osim direktnog uticaja na šume povećavaju i opasnost od šumskih požara. Upoznao je da su strateški i planski dokumenti izmijenili odnos prema koncesionarima o čemu posebno treba voditi računa prilikom pripreme Prostornog plana. Ukazao je da je od velikog značaja i implementacija projekta NATURA 2000 što treba da prepozna i Prostorni plan.

Svetlana Jovanović, rukovoditeljka izrade Prostornog plana Crne Gore, mišljenja je da je rok za izradu Prostornog plana realan ali pod uslovom da sve institucije daju podršku procesu kroz aktivno učešće. Upoznala je da je kroz konsultacije posebna pažnja posvećena turizmu, energetici i razvoju saobraćaja, kao preduslovu ukupnog razvoja u Crnoj Gori. Naglasila je potrebu kontrolisanog razvoja. Konstatovala je da je Prostorni plan Crne Gore ključni instrument države Crne Gore za ostvarivanje progressa uz poštovanje zaštite prostora i zaštićenih područja prirode. Istakla je da je velika obaveza pronaći pravi balans u zaštiti i razvoju, napominjući da je, bez obzira na postojeće bogatstvo šumama i vodama, resurse potrebno održivo koristiti. Neophodno je pronaći najprihvatljiviji model upravljanja otpadom. Mišljenja je da je ovo dobra prilika da se sistem planiranja stabilizuje i otklone eventualni problemi. Ocijenila je da je sistem upravljanja seizmičkim rizikom izazov. Potrebno je povećati izvoz što je uslovljeno

dobrim planiranjem. Upoznala je sa kojim institucijama je njen tim imao komunikaciju i realizovao tematske radionice. Saopštila je da je otvaranje države ka evropskim koridorima uslovljeno razvojem države u skladu sa standardima. Govoreći o opcijama u saobraćaju upoznala je da se razmatra jadransko-jonski koridor, kao središnja linija, ali i primorska brza saobraćajnica, navodeći probleme sa kojima se u tom dijelu suočavaju – postojanje nedoumica da li ista smije preći Boko-kotorski zaliv, pri čemu je Luštica razmatrana kao jedna od opcija, napominjući da je projekat izuzetno skup i zahtjevan za izvođenje i održavanje. Upoznala je sa predlogom da se, kroz proces ruralnog razvoja, smanji pritisak na Podgoricu i primorski region.

Dr Svetislav Popović, predsjednik Savjeta za reviziju planskih dokumenata, ukazao je da je Prostorni plan sveobuhvatna osnova i okvir za strateški i planski razvoj Crne Gore do 2040. godine, da predstavlja nacionalni nivo planiranja, da se daje u generalnim crtama, da usmjerava državu u dva pravca - prema okruženju i unutrašnjoj vlastitoj teritoriji, kao i da se njime definiše vitalni interes i prioritet države. Kao primjer je istakao Prostorni plan iz 1986. godine koji je rađen nakon zemljotresa 1979. godine. Prethodila mu je izrada seta baznih studija, koji su radile državne institucije i kartografskih prikaza. Podsjetio je da je Prostorni plan do 2020. godine imao okosnicu na turizam, energetiku i saobraćaj i pokazalo se da je njegov najveći nedostatak potpuna implementacija. Upoznao je da se priroda, društvo i privreda prepoznaju kao osnove planiranja uz razmatranje mogućnosti povezivanje njihovih interesa na određenom prostoru, što je neophodno i kartografski prikazati u različitim razmjerama. Postavio je pitanja koja se odnose na državne institucije. Kada je u pitanju koncept razvoja neophodno je ukazati na veliku koncentraciju stanovništva i radnih mjesta u Glavnom gradu, politiku korišćenja resursa, granični kapacitet razvoja sa stanovišta životne sredine, disperzioni razvoj naseljavanja i mjeru koncentracije, broj raseljenih lica, koordiniranje međuopštinske politike kada je u pitanju pojava satelitskih gradova, (primjer Danilovgrada), razvoj drugih potencijalnih centara, njihove mogućnosti i ograničenja, (primjeri Petnjice, Tuzi, Zete), razvoj manje razvijenih područja, investicione namjere, izgradnja objekata za stanovanje, dekoncentracija servisa, saobraćajna politika i sistem. Podsjetio je na pitanje zaobilaznice oko Podgorice. Zaključio je da se dostavljanjem samo osam predloga, sugestija i/ili kritika na Koncept Plana šalje loša poruka i naglasio je važnost veće angažovanosti svih relevantnih subjekata u ovom procesu.

III U raspravi, vezanoj za predmetnu temu, učestvovali su: Tamara Vujović, predsjednica Odbora, dr Dejan Đurović, član Odbora i Jelena Božović, članica Odbora.

Tokom diskusije je bilo riječi o: obimu Koncepta i predloženim scenarijima, ukazano da je potrebno poštovati zelenu tranziciju i obnovljive izvore energije, konstatovano da je u toku izrada izmjena i dopuna PUP-ova lokalnih samouprava, da su turizam, energetika, poljoprivreda, po Nacionalnoj strategiji održivog razvoja, ključne privredne grane, dinamici izrade Prostornog plana, prvobitnom negativnom mišljenju na Koncept Prostornog plana, digitalizaciji podataka, potrebi donošenja konačne odluke kada je u pitanju brza saobraćajnica i „plavi“ jadransko-jonski koridor, Prostornom planu posebne namjene za obalno područje, neophodnosti smanjenja uvoza hrane i potrebi da

se do 2040. godine makar prepolovi uvoz hrane, uvozničkom lobiju, regionalnom planu „Južni Jadran“ i dr.

Postavljena su pitanja koja se odnose na: planiranje saobraćajne infrastrukture, planirani broj aerodroma, planiranje područja sa značajnim poljoprivrednim površinama, migraciju stanovništva, obezbjeđivanje uslova za povratak na sjever Crne Gore što je ocijenjeno kao interes države, formiranje robnih rezervi, izgradnju objekata 1000m od obalne linije, registre važećih detaljnih urbanističkih planova kojima je isteklo važenje, mogućnost dozvoljavanja gradnje na osnovu prostorno-urbanističkih planova, konačnu trasu auto- puta.

Odbor je sa sedam glasova „ZA“ utvrdio ocjene i stavove i odlučio da shodno članu 73 stav 5 Poslovnika Skupštine Crne Gore dostavi Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Ministarstvu kapitalnih investicija, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvu finansija, Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma, JP „Morsko dobro“, na dalju realizaciju i Skupštini Crne Gore, Elektroprivredi Crne Gore, Svetlani Jovanović, rukovoditeljki izrade Prostornog plana Crne Gore i dr Svetislavu Popoviću, predsjedniku Savjeta za reviziju planskih dokumenata, na upoznavanje, sljedeće:

OCJENE I STAVOVE

1. Odbor je ocijenio da je od izuzetne važnosti, prije pripreme Nacrta prostornog plana, donijeti četiri nova zakona umjesto važećeg Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, i to: Zakon o planiranju prostora, Zakon o izgradnji objekata, Zakon o legalizaciji objekata i Zakon o inženjerskoj komori;
2. Odbor ocjenjuje obaveznim pripremu Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja Prostornog plana Crne Gore na životnu sredinu, shodno zakonu;
3. Odbor ocjenjuje da je potrebno da Javna rasprava na Nacrt Prostornog plana Crne Gore traje najmanje 90 dana zbog važnosti dokumenta i činjenice da Prostorni plan Crne Gore strateški i planski opredjeljuje aktivnosti u Crnoj Gori do 2040. godine;
4. Odbor ocjenjuje da je potrebno da se do donošenja Prostornog plana sprovede popis stanovništva, kako bi se na osnovu demografske strukture prepoznale potrebe i definisao pravac razvoja Crne Gore, ili da se ažuriraju podaci shodno podacima iz Knjige 1 - Analiza prethodnog stanja;
5. Odbor ocjenjuje da je neophodno prije izrade Prostornog plana Crne Gore utvrditi jasne granice u geografsko-informacionom sistemu na kopnu i moru;
6. Odbor ocjenjuje da je potrebno da Ministarstvo kapitalnih investicija, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo finansija i Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma analiziraju strategije iz svojih nadležnosti i da, prije pripreme Nacrta prostornog plana, međusobno usklade sektorske politike i strategije koje tokom realizacije imaju prostorne uticaje i posljedice;

7. Odbor ocjenjuje da je potrebno prije pripreme Nacrta prostornog plana riješiti konflikte između razvojnih sektorskih potreba i iste uskladiti sa definisanim principima i normama prostornog razvoja;
8. Odbor ocjenjuje neophodnim da sve institucije u Crnoj Gori, shodno nadležnostima, dostave ulazne podatke i viziju razvoja u svojoj oblasti Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma;
9. Odbor poziva Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma da jednom mjesečno dostavlja Odboru informacije o fazi pripreme Nacrta prostornog plana sa Nacrtom izvještaja o strateškoj procjeni uticaja Prostornog plana Crne Gore na životnu sredinu;
10. Odbor ukazuje rukovoditeljki izrade Prostornog plana Crne Gore i Savjetu za reviziju planskih dokumenata da je posebnu pažnju potrebno posvetiti energetskej efikasnosti, klimatskim promjenama, uslugama ekosistema, zelenoj tranziciji, uspostavljanju zelene infrastrukture, ekološkoj mreži NATURA 2000, uz poštovanje potvrđenih međunarodnih sporazuma u ovoj oblasti;
11. Odbor ocjenjuje da je neophodna jasna vizija razvoja i poštovanje principa održivog razvoja kada je u pitanju razvoj saobraćaja, energetike, rudarstva, poljoprivrede, turizma, pomorstva, šumarstva i drugih privrednih grana sa jedne i unapređivanje stanja životne sredine, očuvanje kulturne baštine i razvoj kulture, unapređenje obrazovanja, razvoj nauke, uspostavljanje kompletne komunalne infrastrukture, unapređenje civilne zaštite, sa druge strane;
12. Odbor ocjenjuje da je prilikom pripreme Prostornog plana Crne Gore neophodno konsultovati Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030. godine jer je ista bazirana na Agendi za održivi razvoj Ujedinjenih nacija do 2030. godine.

Detaljna izlaganja članova Odbora i svih saslušanih gostiju sadržana su u Zapisniku sa 33. sjednice, čiji je sastavni dio i audio zapis sa sjednice.

PREDSJEDNICA ODBORA

Tamara Vujović

Dostavljeno:

1. Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma;
2. Ministarstvu kapitalnih investicija;
3. Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
4. Ministarstvu finansija;
5. Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma;
6. JP „Morsko dobro“;
7. Skupštini Crne Gore (na upoznavanje);
8. Elektroprivredi Crne Gore;
9. Svetlani Jovanović, rukovoditeljki izrade Prostornog plana Crne Gore;
10. dr Svetislavu Popoviću, predsjedniku Savjeta za reviziju planskih dokumenata.